

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL în țară . . . 10 lei în străinătate 12 »
--	---	--

UN SCRIITOR NECUNOSCUȚ: MIHAIL TELIMAN.

Ce slabe erau până ieri legăturile dintre Romîniî deosebitelor Ținuturi! Pe cînd în Cernăuți abia dacă pătrundea în casele românești cîte o carte de-a scriitorilor noștri celor mai buni, pe cînd nu se simția nici-o nevoie de o librărie românească, ce nu s'a întemeiat acolo, în haosul limbilor și veneticilor, nici până acum, cu toate că mica Suceava are astăzi una, — în acest timp decî, nimic din scrisul bucovinean, răspîndit prin ziarele de acolo, nu ajungea până la noi, unde, de alminterea, nimeni n'avea gîndul că s'ar cuveni să-l trimeată. Parcă nici n'ar fi fost timpurile cînd în Alexandria era primit ca un tînăr zeu biruitor în casele și cercurile românești din Bucovina, cînd scriitorii moldoveni cari treceau dese ori de gîrlîța Molnei se simțiau ca acasă la dînșii pe acest petec înstrăinat al pămîntului nostru; parcă n'ar fi trăit nici-odată un Petrinò, tot așa de prețuit pentru cînturile sale în Moldova dî dincoace și în acea Bucovină, Moldova de dincolo, din care plecase. Parcă nici n'ar fi trăit Hurmuzăcheștii, Moldovenii trecuți în Bucovina, cari, iubind două țări românești, aveau o îndoită iubire pentru neamul nostru. întemeietor și împodobitor al amîndurora!

Prin anii 1880—90 abia dacă treziau oarecare luare-aminte la noi năzdrăvăniile prigonitoare ale cutăror guvernatori ai Bucovinei sau confiscățiile și ciopîrtirile, caraghioase prin desimea și neîndreptățirea lor, împotriva unora din ziarele noastre bucovinene, ale căror cîroane albe pomeniau zi de zi o grosolană încătușare a cugetării. Încolo, despre oamenii de frunte, ca și despre împrejurările însemnate de acolo, nu se știa și nu se vorbea nimic.

De aceia în 1902 nu s'a găsit nimeni să scrie cîteva rînduri cu înțeles și simțire la vestea morții ziaristului și scriitorului Mihail Teliman, care se stînsese de oftica unei biete vieți sărace, umile, singuratece, cu rostul sfîrîmat. Ce puteam noi ști despre frumusețile literare de mîna întăi care se perînda, abia ținute în samă și acolo,

acasă, în foiletonul unei foi care nu ajungea aici decît în mîna cîtorva Bucovenini deșterați, ce-și mai aduceau aminte de obîrșia lor! Cele cîteva cuvinte de plîngere pe care le-au scris Bucoveninii înșii, au fost reproduse și la noi, tot așa cum se reproduce buletinul funebru al unei celebrități din Asia Răsăriteană. Și, firește, atît.

Ba, o clipă, și bietul Teliman și-a avut norocul literar în România. «Convorbirile literare» din 1899 erau în cea mai desăvîrșită neînțelegere cu toată literatura tînără din regat, pe care în ruptul capului nu voiau s'o recunoască. Scriitorilor celor noi din țară li s'au scos deci înaintea, cu o deosebită bucurie, scriitorii dè dincolo, unde se spunea că se află adevăratul izvor al literaturii viitorului. Ca mărturie a fost adus și Teliman. El a fost înfățișat cu o schiță din cele mai slabe ale lui, o glumă cu privire la o greșală de tipar, și încă din acea schiță, pentru unitate, s'a scos partea de la început, nepotrivită, de sigur, cu cea din urmă, dar cu mult mai bine scrisă. S'a întîmplat că paginile reproduse mai cuprindeau și cîte un cuvînt de întrebuintare locală, care la noi suna ciudat. Așa încît pentru acea bucată din «Moartea lui Dule» nimeni dintre cetitorii pușini ai «Convorbirilor» din 1899 n'a păstrat numele lui Teliman. Cîteva pagini în care s'ar fi vorbit cu căldură despre scrisul lui întreg ar fi fost neapărat cu mult mai folositoare decît o asemenea retipărire.

*

Tinerii bucovineni cari cetiau însă pe băncile școlilor schițele și atacurile, glumele și blestemele lui Teliman n'au uitat însă de dînsul. Acești tineri au astăzi merite însemnate față de cultura românească; ei au urmărit cu sîrguință și iubire toată literatura nouă a neamului lor din toate părțile; ei au izbutit să se adune în jurul unei nouă reviste românești pentru Bucovenini, unde orice scînteiere de talent e bine venită și ajutată. Pentru a dovedi, pe de o parte, că, în timpurile nouă chiar, Bucoveninii au totuși o literatură și pentru a zgudui încă odată pe amorțiții și adormiții, pe ghiftuiții și cocoțații de acolo, pentru a dezmetici pe năucii și a pedepsi pe vînzătorii, s'a pus la cale strîngerea într'un volum a celor mai bune din foiletoanele lui Teliman. D. G. Tofan, care se dezvoltă ca spiritul conducător în noua generație bucovineană, a făcut acest lucru cu hărnicie și cu gust și a pus înaintea scrierilor lui Teliman o notiță, foarte bine orînduită, foarte limpede scrisă, în care se vede puterea de a înțelege și caracteriza o epocă de cultură sau o individualitate literară.

Nu pot să-mi dau samă de felul cum va fi primit acest dar de către Bucoveninii însăși; dacă ei, de la baron până la învățător și până la

studentul, sărac se vor grăbi să ia cartea pentru a-și hrăni sufletul dintr'însa, dacă vor îndemna astfel la culegerea altui volum din schițele lui Teliman, ei vor dovedi, mai cu folos de cum încearcă s'o facă d. Tofan în prefața sa, că este în adevăr la Bucovinenii de astăzi acea iubire pentru cartea românească, în care se recunoaște cea mai senină formă a dragostei de neam.

Dacă nu, constatările pe care le-am făcut de curînd, cu mai multă durere de cum aș simțit aceia cari le-aș cetit, se vor întări încă.

Cetind pe Teliman nimeni nu va face o jertfă a timpului său. Din două trei rînduri culese oriunde se desface îndată un om cu gînd adînc și cumpanit — asemenea, în mai mic, cu al lui Eminescu (și firile lor nu se aseamănă numai întru aceasta), un cetitor cu stăruință al bunelor opere din literaturile străine, un înfocat iubitor al neamului său așa de nenorocit, un descoperitor fără siliță al celor mai strălucitoare icoane, un umorist, un ironist cu totul nou, ale căruia apropieri de idei, a cărui închipuire răsturnătoare a legăturilor obișnuite dintre lucruri, a cărui putere caustică, arzînd fulgerător, ar fi făcut cinste oricărei literaturi. Cu mai multă cunoaștere a vechiului scris românesc, într'un mediu zilnic mai puțin înstrăinat, între prieteni și prețuitori adevărați, nu se poate afirma în de ajuns că el s'ar fi ridicat până la mari înălțimi.

Așa cum a fost, el trebuie privit ca unul din acei mucenici ai sufletului lor puternic și neînduplecat, cari se întîmpină la micile individualități etnice osîndite. Orice rînd al lui, orice scăpărătură a acestui mare duh vioiu ne interesează. Și cerem d-lui Tofan, cerem indirect Bucovinenilor, să caute și mai departe într'o zgură de prosă gazetărească unde sînt încă fără îndoială strălucitoare diamante.

N. IORGA.

CUGETĂRI

La un milion de scînteii nu-ți încălzești nici degetul cel mic.

*

Dacă soarele ar fi rentabil, Evreii ar fi găsit de mult drumul la dînsul.

*

Cărbunii cei mai focoși prind cenușă mai multă.

*

Cel mai ticălos fugar e cel care pleacă din rîndurile d'întăiu.

DIVINA COMEDIE ¹.

CÎNTUL XXXI

Limba Călăuzului care 'ntăi m'a rănit
 Și care de rușine fața mi-a înroșit,
 Tot dinsa îmi aduse în urmă lecuirea.

A lui Achilles lance și a tatălui său
 Făceau, precum se zice, în războaie și rău
 Și bine, căci tot ele tămăduiau rănirea.

Noi spatele întors-am abisului hidos
 Ș'am trecut în tăcere peste țermul stîncos
 Ce din părțile toate ca un briu il încinge,

Și nu era acolo nici zi nici noapte plină,
 Așa că ochiul vede la distanță puțină,
 Însă un corn de-odată auzul îmi atinge

Cu-așa mare putere, c'ar fi înădușit
 Chiar vuetul de trăsnet, iar eu mi-am ațintit
 Privirea în spre locul unde cornul suna.

După marea înfrîngere a lui Carol cel Mare
 A căruî sfînte planuri n'au mai avut urmare,
 Așa de groaznic cornul lui Roland nu tuna.

Abia din partea ceea îmi îndreptaî ochirea,
 Ca niște turnuri nalte îmi atrase privirea;
 Maistrê, zisei, ce tîrguri se vād în depărtare?

El mie: «Așa departe vederea-ți nu pătrunde
 «Prin negurile dese din văile profunde,
 «De-aceea să distingă ochiu-ți putere n'are.

«Veî vedea mai de-aproape cît de mult te-amăgesc
 «Slabele tale simțuri. Eū decî te sfătuesc
 «Să iuțim ceva pașii spre locul destinat».

Apoi cu bunătate el mîna mi-a întins
 Și-mî zise: «Înainte ca noi să fi atins
 «Țelul, să știi, e bine, spre-a nu fi speriat,

C'aceste nu sînt turnuri cum ți-ai închipuit
 «Cî urieși în jurul puțului pîngărit;
 «Ei staî în nuntru pînă aproape de buric.»

¹ Din traducerea completă care va apăre în curînd în volum, dăm acest fragment inedit pe care marele povestitor, d. N. Gane a avut amabilitatea să ni-l puie la dispoziție cu prilejul *Șezătoarei literare* din Iași, de la 16 Mart.

Precum raza de soare negura răsipește
De 'ncet-încet vederea prin ea se limpezește,
Pe cînd mai înainte nu se zărea nimic,

Așa strălătînd ceața din atmosfera grea,
Cu cît pășeam 'nainte mai clar puteam vedea;
Ș'atunci eroarea fuge, dar frica mă 'mpresoară.

La Montereccione, puternica cetate,
Vezi împrejur pe ziduri mari turnuri înălțate.
Astfel și noi pe malul ce puțul înconjoară

Vedeam ca niște turnuri giganții cei de spaimă
Pe care și acuma Zeul de bună seamă
Pe dinși-i amenință cînd fulgeră și tună.

Pe cîți-va dintre dinșii puteam să-i văd la față
Cu umere, cu pieptul și cu ambele brață,
Și mai vedeam din burtă în sus o parte bună:

Cînd firea renunțat-a la arta de-a zidi
Astfel de animale, de sigur se gîndi
Lui Mars să nu-i mai dea așa executori.

Elefanți și balene natura a creat;
Dar dînsa nu regretă, căci este vederat
Pentru cugetătorii ce's nepărtinitori

Că dacă răutatea cu forța 'mpărechiate
Ar fi cu agerimea minții împreunate,
Atunci să le reziste, n'ar mai fi nime 'n stare.

Și fața-i era lungă și largă ca și mărul
De pin, din Sfîntul Petru, ș'apoi mai avea monstrul
Și a corpului oase toate 'n asemănare,

Astfel că 'ntreaga parte din puț rămas'afară
Ce ca un cerc la mijloc burta îi încunjoară
Era așa de naltă că cu mîna la plete

Trei Frizoni n'ar ajunge, de oare ce pe număr
Avea trei zeci de palme din mal pînă la umăr
Unde la gît mantaua se spînzură pe spete.

Raphel Amech mai Zabi să strige-a început
Gura cea încruntată care n'ar fi putut
Să rostească de sigur o cîntare mai dulce.

Atunci maistrul îi zise: «Tu fință smintită!
«Din cornul tău sună să-ți fie potolită
«Mânia, sau patimă alta-să nu te-apuce.

«La gîtul tău iată-l, de curea aninat;
 «El stă de-a curmezișul pe pieptul tău cel lat.
 «De monstru fără minte și mereu îl lovește.»

«Apoi maestrul îmi zise: «El vinovat se știe.
 «Aceasta este Nembrod... Din a lui nebulie
 «Aceași limbă 'n lume azi nu se mai vorbește.

«Să-l lăsăm. E degeaba mai multe să-î vorbim;
 «Căci în ori care limbă am vroi să-î grăim
 «Străină-î pentru dînsul ca și-a lui pentru noi.»

Spre stînga mai departe noi am înaintat,
 Cale ca de o săgeată și acolo am dat
 Peste-un altul mai strașnic și gata de război.

Dar nu știu cine fost-a stăpînul acel mare
 Ce-a putut mîna stîngă să-î lege de spinare,
 Iar mîna lui cea dreaptă la pept să-î cetluească

Cu'n lanț care pe trupu-î ce din puț e afară
 De la gît pîn' la șele în cinci îl încunjoară,
 De brațele nu poate de loc să le urnească.

«Acest trufaș odată a vroit să-și măsoare
 «Cu Jupiter puterea, zise maestrul; el are
 «Acum după 'ndrăzneală cuvenită răsplată.

«Ephialt se numește. Dînsul și-a arătat
 «Tăria cînd gigantii pe Zei i-au speriat.
 «El brațele să miște în veci n'o să mai poată»,

Eu lui: — Ași dori maistre, de este învoit,
 Să văd însu-mi cu ochii pe gigantul cumplit
 Ce Briareu în lume poreclă a avut.

Iar el: «De-aici aproape pe Anteu vei vedea;
 «El nu-î legat, vorbește și 'n brațe ne-a lua
 «Să ne scoboare 'n fundul cel încă nevăzut.

Acel de care-mi spuseși departe se găsește;
 Legat este și dînsul, dar ce-l deosebește
 E chipul lui de monstru mult mult mai îngrozitor:»

Iar Ephialt de-odată a prins să se scuture
 Așa cum e în lume n'am văzut să tremure
 Un turn de cutremurul cel mai spăimîntor.

Mai mult ca totdeauna de moarte m'am temut
 Și chiar numai de frică să mor aș fi putut,
 De nu-l vedeam în lanțuri grozav încătușat.

Spre Anteu avansat-am care peste fîntînă
De-asupra cu cincî stinjeni, fără de căpăţînă,
Se ridică din groapa unde sta afundat;

«O tu care în valea acea de fericire
«Unde-a prins Scipione de slav'o moştenire
«Şi Anibal de unde cu ai săi a fugit,

«Ai adus ca trofee peste-o mie de lei ;
«Tu de care se crede că dacă te prindei
«Cu fraţii tăi să intre în războiul cumplit,

«Ar fi învins de sigur ai pămîntului fi,
«Îţi facem rugăminte pe umeri să ne ţii
«Şi să ne duci în fundul unde Cocytu 'nghiaţă

«Nu ne sili să mergem la Tizi sau Tippeu ;
«Acesta-ţi va da faima la care-aspiri mereu ;
«Pleacă-te prin urmare şi nu 'ntoarce-a ta faţă.

«Numele tău în lume îl poate reinnoi,
«Căci trăieşte şi speră ani mulţi a vieţii,
«Dacă nu prea de vreme va fi el graţiat.»

Aşa grăit-a maistrul, ear gigantul convins
Spre el braţele sale în grabă le-a întins,
Braţe de-o străşnicie ce Hercul a cercat.

Iar cînd s'a simţit maistrul sus pe braţe luat,
«Apropie-te-mi zise!» Ş'atunci m'a ridicat
«Aşa că împreună pe urieş ne-am pus.

Precum sub Carizenda prin un efect ciudat
Cînd nourii aleargă peste vîrfu-î plecat,
Crezi că turnul se mişcă, nu nourii pe sus.

Aşa simţire-avut-am cînd Anteu a pornit,
Şi-a fost o clipă 'n care grozav aşi fi dorit
Pe vre-o altă cărare să ne fi îndrumat,

Dar Anteu fără zdruncin chiar în fund ne-a depus,
Unde Lucifer, Iuda se chinuesc nespus,
Apoi el multă vreme în jos nu fu plecat,

Ci ca un catarg straşnic în sus s'a ridicat.

1812 ¹

Intrarea dușmanilor în Paris și mazilirea Împăratului Napoleon în 1814.

— Dacă văzu moș Topală că 'n zădar suflă 'n vatra mocnită, băgă mîna în fundul chimirului, scoase o frîntură de iască ș'un colț de cremene, scăpără de două-trei ori cu amnarul legat de capătul unei curăluși suptîri, ș'apoi aruncă fărâmița de iască aprinsă în miezul unui șumuiag de fin. Cu mîna dreaptă cuprinzînd de vîrf mănunchiul sfîrșit și învîrtindu-l de cîteva ori răpede în văzduh, din această mișcare izbucni o pălălaie innăbușită de fum în rotogoale; aruncă șumuiagul învăpăiat supt un braț de vreascuri și crăci uscate, care într'o clipă s'au aprins, trosnind și zvîrcolindu-se printre flăcările roșii țîșnitoare pretutindenî ca limbî de șerpî. În curînd, lumina pîlpîitoare a focului alungă întunerecul în adîncimile codrului.

— Cit pe ce să mi să stingă focul, rosti voios moș Topală; acum de mine, ca de mine, de atîtea zeci de ani sint deprins cu răcoreala revărsatului de zori, însă-mî era teamă de d-ta, că pe cei tineri, cînd îi prind florii dimineții, cam greu se încălzesc!..

— Poate ai avea dreptate, moșule, adăugai eu, însă vezi că'n fedeleș a mai rămas ca de-o șchioapă vin, și-mî era nădejdea în el.

— Tacî, nu mai grăi, îngînă fostul muscal, înghițînd în sec. A mai rămas?... Dacă nu e cu bănat, mi-aș mai muiea gîtlejul, că doar pîn' la sfîrșitul povestirii mele mult mai este și nimic pe lume nu dă spor cuvîntului, ca armașul cel bătrîn.

Eû, întinzîndu-î fedeleșul, îl rugai eu chiar, să nu fie de fel economicos.

Bătrînul, dîndu-și mustățile în lături, aduse cu meșteșug burliului la gură, și dădu drumul vinului, să lunece gilgiînd pe leica gîtului, răsuflînd adînc după fiece dușcă. După ce-și potoli setea, adaose:

— Nu-î de folos să-mî pui mintea cu el, că-î șugubăț, și, de-l prea îndrăgești, îți fură mințile.

Apoi, ștergîndu-și mustața, porni cu povestirea mai departe:

— Și, cum îți spuneam, după ce am trecut noi apa aceia a *Rîmului* (*Rin*), s'a făcut numărătoarea oștilor. — Spunea *Grînarul Ghitară* (*Guilter*) că: din atîtea sute de mîi cîți eram noi la Lipsca, dacă a mai rămas un pumn de oameni... călăuziți de patru ghinărari, *Magdalena*, cel scăpat din valurile heleșteului (*Elster*), boierul *Gnel* (*Ney*),

¹ V. anul I, vol. I No. 3 și vol. II, No. 37; anul al II-lea No. 14 și 29.

care-î mai zicea și «*Mare-Sal*», — de ce? nici pînă azi n'am priceput?! Apoi mai erau alți doi, pe cari i-am uitat ¹. Mi-aduc aminte că se făcea cam pe la începutul anului 1814, în luna lui Ghenar, pentru mine al treilea an de cînd rătăciam pe unde-și întărcase Scaraoțchi țincii!...

Împăratul Napolion plecase la Scaunul cetății lui, cică se temea de răzvrătirea boierilor celor mai din vechi, boierilor deșterați, cari ținea cu fostul Crai al Franțujilor.

În vremea asta noi eram zi și noapte hărțuiți de oștirile vrăjmașilor, mulți ca nisipul mărilor și avînd căpetenie două șoacăte nemțești; pe unul îl chema... cum naiba!... a!... îmi aduc aminte *Bleahuri* (*Blücher*), o prăjină, înaltă, suptire și uscată ca un țir, cică ținea de craiul *Prajului* (*Preussen*), iar cellalt eă chitesc să fi fost jidov, de oare ce *Ghitară* mi-a spus că-î zicea *Șarț-sin-Bercu* (*Schwartzenberg*), și cu bună samă era din tagma lui Moise, că, de cîte ori se întilnia cu oastea Împăratului, fugia să rupă pămîntul și nu voia cu nici-un preț să se măsoare cu noi. Numai afurisitul cel de *Praj*, ni sta veșnic împotriva, și, de și mînca mereu trînteală, naiba-l știe cum și ce făcea, că-și aduna sfărămăturile și iar ne întîmpina cu război.

— Pe la începutul lui Faur, mări, iată ni veni Împăratul nostru cu mulți oșteni tineri — ș'a fost de-ajuns să se arăte numai, pentru ca să bage spaima în vrăjmași. Pe cîți protivnici de-î întilnia —, erau spulberați: așa a zdrobit pe Muscalii unui vestit Cneaz care-l chema *Ursul cu chef!* (*Olsonfief*), i-a luat toate tunurile, cîte steaguri a avut și vr'o doi ghinărari; apoi pornește în goană spre *Bleahuri*, îl ajunge, îi taie oastea în două, și la un loc numit... «*Multă miere ai*» (*Montmirail*), zece mi de grînarî, în strigătul îngrozitor de: «*Hi lampa lor*» — (*Vive l'Empereur*) — spulberă cît ai clipi din ochi mulțimea cea de șoacăte și oști muscălești.

Ni venise norocul și voioși, ca la nuntă, în frunte cu Împăratul nostru, porniam înaintea spre a goni vrăjmașul peste hotar. Într'o seară, cam pe la sfîrșitul lui Faur, iată-ne ajunși la un loc ce-î zice «*Munte-Rău*» (*Montereau*); acolo iscoadele împărătești au dat de urmele lui *Sin Bercu*. Bucuria lui Napolion n'avea margini — noaptea l-am încunjurat din trei părți, a doua zi era să-î venim de hac, să isprăvim odată și cu el. Însă, cînd, la revărsatul zorilor, voios Împăratul dădu porunca să înceapă lupta, iea-l pe jidov de unde nu-î?... Fugise. Dacă văzu una ca asta, Împăratul se porni furios pe urmă-î, doar

¹ Generalii cari au trecut Rinul cu rămășița oștilor au fost: *Ney*, *Marmont*, *Macdonald* și *Victor*.

să-l poată prinde. Atunci, străbătînd cîmpurile pe unde a trecut vrăjmaşul, ni-am putut da seamă de jalea şi pustiul întins în drumul lor. Să ne ferească Dumezeu de cotropirea duşmanului, că mult mai sufăr cei slabi şi nevinovaţi. *Nemţii* numiţi *Pracij* (*Preussen*) şi mai cu samă Cazacii îşi făceau de cap. După orice luptă, fie că erau învinşi, sau nu, oamenii acestor hoarde, de intrau a doua zi prin tîrguri, sau prin sate, duceau spaima cu ei. Nu numai că furau, dar, dacă nu puteau să ridice prăzile, li dădeau foc, pîrjolind cetăţi şi curţi, de-ţi era mai mare jalea să vezi cum, în toate noaptele, cerul era însingerat de văpăile pojarului.

Îmbuibaţi de vin şi spirturi, se năpustiau Cazacii ca fiarele sălbătăcite în casele oamenilor, necinstind femeii şi fete, ucigînd fără milă pe cei ce li stau împotrivă, jăfuind ca'n codru. Mi-aduc aminte că la un hoţ de Cazac, după ce l-am împuşcat, i-am găsit în sîn, nu mai puţin de şapte ceasoarnice, bani de aur şi mulţime de pietre nestimate. Căruţile lor erau încărcate cu paturii scumpe cioplite'n lemn, cu lăicere mîndre, cu icoane păgîneşti, de cele cu sfinte'n pielea goală şi cîte nu-ţi mai trec prin mînte, găsiaî prin carele lor. Oamenii mai răi decît lupii turbaţi, şi să nu crezi că li-ajungea hoţiile. Aş... de unde?... erau şi haini la suflet: unde nu găsiau ce să omoare, s'apucau la zdrobit porţi şi ferestri, aruncînd în vînt hrana bieţilor muncitori, spintecînd vitele, ba dezrădăcinau până şi pomii roditori şi viţa de vie, aruncînd de-a valma totul în flăcările caselor aprinse. Apoi, sătui de beţie, învierşunaţi de răutate, sfărînau poloboacele cu vin şi cu mustul din mere, înecînd pivniţele.

Precum făcuse, la *Mosc, Rasmochină (Rostocin)*, care după ce a nimicit toate proaştele, a dat focul tîrgului pe cînd intrau Franţujii, tot astfel făceau acum şi Cazacii, căci, pe dată ce pătrundeau în cetate, grija lor era să nimicească mai întăiu proaştele, astupînd fîntînile, s'apoi dădeau foc de pretutindenă. Pe bătrîinii paşnici, îi sco-teau afară'n pielea goală, îi băteau cu cnuturile păn' li ţişnea sîngele s'apoi în faţa lor li necinstiau copilele, altora li puneau jăratec pe piept prăjindu-î, pentru a li destăinui banii ascunşi. Unei biete fete care păzia o curte boierească afurisiţii de Cazaci i-au ars picioarele, pentru că nu vroia să li arate comoara castelului; la urmă, dacă au văzut ei că fata tace, unul din ei răsuci un mănunchiu de pae, îl muiară în undelemn şi, dîndu-î foc, l-au infundat în gura bieteî nenorocite. Într'un alt loc au smuls de la sînul mamei un copiluş, şi'naintea ei l-au aruncat în jăratec, făcînd mult haz de ţipetele copilului şi ale mamei: biata femeie a înnebunit. Unei bătrîne, un Cazac i-a tăiat din cot mina dreaptă, pentru că purta pe deget un inel; într'un singur cătun pie-

DAME ROMÎNCE DIN VREMEA VECHĂ (după *Album moldo-valaque*).

Supliment la *eSămănătorul*, anul V, No. 15.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOAMNA MARIA A LUI VODĂ BIBESCU (după *Album moldo-val*)

Supliment la «Sămănătorul», anul V, No. 15.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

riră peste cincî sute de suflete siluite. Astfel de fapte mirșave, să-virșia sălbătecia muscălească, de altfel creștină.

Da și noi, pe mulți i-am trimes pe ceia lume!... Cum simțiam că cetele răzlețe s'apropiaū de vr'un sat saū tîrgușor, Ghitară, cu mine și încă cu vr'o cițiva grîinari (*gronards*), stam de pîndă, ascunși prin potece. Vai de cei luați la cătare, — aleluia, — li mîncam colivele. Drept să spun, nu mai era războiū, ci curat măcel; Muscaliū, de acum, eraū cu mult mai învierșunați în cruzimi, de cum fuseseră la *Vileana* (Vilna) — bașchirii ghinărarului celui de-acolo.

(Va urma).

V. COSMOVICI.

STEJARUL ȘI VISCUL

*Pusese ani de zile să crească nalt stejarul...
Rotundă umbră scric acum sub el umbrarul,
Dar dînsul singur știe în lumea lui umilă,
Ca un poet ce-adună vișînd filă cu filă,
Comoara lui de vișuri, cît timp a fost să'ndure
Mihnitul întunerice ce doarme în pădure
Pă'n să-și înalțe fruntea, și'n nopțile cu lună,
Să-și potrivească 'n creștet frumoasa lui cunună.*

*El singur și-amîntește acum duios și cîntă,
Căci azi se simte tare, și nu-l mai înspăimîntă,
Cumplitele furtune ce-odat' îl cercetară;
Senin își pleacă fruntea supt arșița de vară,
Lung răbdător stă 'n fața suflărilor de ghiață,
Căci îndărăt se simte bogat de-o 'ntreagă viață
De vișuri și revolte, de lacrimi și-augurii,
Cu care să trezească tăcerile pădurii.*

*Duios își amîntește, și crengile lui toate,
Asemeni unei harpe cu strune fermecate:
Cu viers de păsărele, cu lacrimi de ploaie,
Cu taina ce și-o spune mereu foaie cu foaie
La cele patru vînturi ce plîng din boltă 'n boltă
Sonor prînde să cînte, cînd innuri de revoltă,
Cînd cîntece de lume, iar codrul cu mirare;
Se pleacă și ascultă cereasca lui cîntare.*

*Dar într'o zi de-odată, de sus din nalt de ramuri,
Un pripășit pe lume, un vîsc, un fără neamuri,*

*Trăind din însăși viața, vieței lui, cu ură
A prins să-l dojenească. « — Ah, cum se mai îndură
Să-l mai asculte lumea; ascultă-mă mai bine:
Să nu mai cînți de-acuma far' să mă'ntrebî pe mine,
De vreaî în cartea vremei să ai și tu un nume.
Norocul tău sermane că sînt și eu pe lume.»*

*Uimit a stat stejarul, și-apoi prins ca de-un sbucium,
S'a scuturat cu scîrbă, și 'n urmă ca un buciom
A prins prelung să geamă, să plîngă și să 'ngîne:
— «De cer să mă apropiî tu m-ai lăsat stăpîne
Și glas ca să te laud mi-ai dat, dar dacă toate
Mi le-ai fost dat cu prețul să port un visc în spate,
Trimete-ți atunci Doamne asupra mea furtuna,
Căci eu nu mai sînt vrednic să-ți port de-acum cununa!» —*

D. ANGHEL.

UN SUFLET UMILIT

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

Calul mergea la pas, căruța înainta încet și roțile se aprofundau în noroiul străzii, țipînd înădușit. Căsuțele din margine trimeteau raze de lumină slabe în amurgul vinăt. Cerul era posomorît și vîntul sufla rece.

În căruță, cu biciul într'o mînă, cu hăturile în cealaltă, moș Ion mîna calul și se gîndea la nevoile lui. Era cam supărat, pentru că toată ziua nu cîștigase mai nimic. Acum își făcea socoteala: «Patru chilograme de fin, patruzeci de bani. Eh, ce scump e finul; n'am pomenit în zilele mele! Dar ce să faci? dobitoacul de unde știe! De nu-î dai, moare, și atunci cu ce te mai hrănești?» Scuihind necăjit, ridica capul, întindea biciul și îndemna pe Bălan, care se opria adese ori.

Cînd ajunse la crișma lui Troscuț, se opri. După ce țîrgui o legătură de fin și un șfert de pine, luă calul de căpăstru și se lăsă la vale, prin hîrtoapele străzii lui Străjescu, până ce ajunse în fața unei ogrăzi cu gardurile putrede și cu o jumătate de poartă căzută într'o parte. Intră înăuntru, trase căruța supt șopron, puse finul dinaintea calului, apoi descuiă lăcata și coborî cele trei scări de pămînt ale cocioabei. Aprinse luminărica, și o lumină săracă cuprinse chichineata, deslușind din întuneric un pat, o masă și niște borfe într'un colț. Începu să se scarpine în cap, neștiind parcă de ce să se apuce. Până la una alta, luă o ceapă, șfertul de pine, și s'așeză pe laviță să mănînce. Pe dată chipul și o mînă mare de uriaș prinse a aluneca pe perețele negru. Moșul îfulica grăbit, mestecînd din

greu cu cele două măsele ce le mai avea. Afară, vîntul sufla, iar în căsuță era liniște. Trecu o vreme, și, pe cînd bătrînul era aproape să-și isprăvească mîncarea, auzi cîteva bocăituri grele. Rămase neclintit, cu mîna întinsă și, ascultînd o clipă, mormăi: «Ian auzi Bălan, cum lovește cu picioarele în hlube. O fi vrînd apă! Acuma, Bălan, acuma». Apoi începu să-și îndese bucățile grăbit.

Noaptea se lăsa tot mai cu temeiu. După ce moșul își văzu calul adăpat și se mai uită prin ogradă, intră din nou în căsuță, se închină, pregătindu-se de culcare. În pat se strînse grămădă pe rogojina tare, cercînd s'adoarmă. Prin fereastra de la stradă, bătea în chichineată lumina roșiatică a unui felinar din stradă, iar prin cea din spatele căsuței ce da în grădină, venia zvonuri de vînt, mișcînd încet hirtia cu care erau cîrpite. Ascultă moșul o vreme în liniștea mare, se suci, se 'nvîrti, dar nu putu s'adoarmă. Singurătatea, uritul, durerile prin care trecuse de la moartea măsii, îl chinuia adinc. Dar, ca niciodată, în seara asta se simția mai abătut. Fără voie, gîndul îl duse cu anii îndărăt, îi aduse aminte toată viața lui.

Văzu parcă pe tată-său, Ilie Gherghișanu, un om hărtăgos, care bea într'o seară, ce cîștiga într'o săptămînă, ca podar la Brateș. O văzu și pe mă-sa, o femeie slabă și bolnavă, tremurînd de frică înaintea lui.

Ion pe atunci era tînăr, și în mahala se făceau *suharcele*, dar el nu se prea ducea, pentru că era puțin șchiop și fetele nu se uitau la el. După moartea lui tată-său, el singur a trebuit să ducă grija casei. A trecut ani la mijloc, și viața s'a scurs liniștită în căsuța săracă. Un frate mai mic în vremea asta intrase în oaste, iar după liberare, cînd să fie și el de vr'un ajutor pe lîngă casă, a șters-o frumușel în lume. A întreat Ion, l-a așteptat un an de zile; dac'a văzut că nu mai vine, și-a luat nădejdea. Cu vremea, bătrîna se simția din ce în ce mai rău. Într'o zi căzu la pat, lovită de dambă. Acù grijele erau și mai mari. Pe lîngă că se ducea în port, cînd venia acasă trebuia să facă și de-ale mîncării, pe urmă sta la căpățîiul bolnavei, o întorcea, îi dădea toate de-a gata.

Cît l-a durut suferința aceasta, se putea vedea din ghebul care-i ieșise în spate și din perii albi creșcuți fără vreme.

Într'o seară, bolnava își dădu sfîrșitul. A îngropat-o după toate obiceiurile creștinești, iar la trei zile i-a ținut pomeni, și-a chemat nevoieșii din mahala, cari, mîncînd sarmale și cînstînd un păhărel cu vin, au zis: «Dumnezeu să ierte păcatele babei Uța!».

Cu cîteva zile înaintea morții, bătrîna îi dăduse în grijă că, dac'a o închide ochii, să-i facă panahida de patruzeci de zile.

Cu plata datoriilor pentru îngropare, nu putu strînge mai nimic. Din pricina asta o visa pe moartă în iad, în smoală pîn' la briu; o auzia cerîndu-i de mîncare, de băut; și lui Ion i se frîngea inima, cînd se vedea că n'are nici o putere. «Of, Doamne!», gemu moșneagul într'un tîrziu, cercînd să adoarmă și întorcîndu-se cu fața la pîrete.

Noaptea creștea tîrzie. Vîntul sufla măi cu putere, aducînd în odaie suspine și freamătul copacilor. În colțul casei, cițiva șoareci începură a ronțai. La o vreme, cînd s'adoarmă, i se păru că aude glasuri care-l chemău: «Ioane, mămucă, sculați!».

Măi trecu puțin, și-o bocănitură zdravănă răsună în ușă.

Moșul tresări. Se ridică pe jumătate, ascultînd. În clipa aceea, două umbre se strecurară prin dreptul geamului. Spăriat, sări din pat. «Oare cine să fie?», se gîndi el, și, frecîndu-și ochii, se apropiă de fereastră.

Un răstîmp, nu se auzi nimic, apoi bătăile sunară din nou, măi tari.

— Care-i acolo? întrebă de data asta moșul.

— Deschide, sint eū.

— Care eū? Nu te cunosc.

— Sint Tudurache, frate-tăū.

Moșul se zăpăci cu totul la auzul vorbelor. Stătu în loc și parcă nu-i venia să creadă.

— Tudurache, tu ești? Așteaptă o leacă.

Se apropiă de măsută, și ncepu să bijbie, căutînd chibriturile.

Aprinse în grabă luminarea și porni în tindă. Cum deschise ușa, două umbre se iviră în prag. Moșul arătă lumina în față, și două trupuri coborîră scările.

— Bucuroși de oaspeți?

— Bucuros! răspuse moșul, cătînd lung la omul cel înalt și zdravăn.

— Nu te-aștepta! să vin în astă sară! vorbi zdrăhonul.

Moșul se uită nedumerit, apoi deodată fața i se lumină de bucurie.

— Ei, bată-te să te bată, Tudurache; aproape să nu te cunosc! Și, întorcîndu-se, deschise ușa.

Frata-său făcu doi pași, și, apucînd de mină momia care rămăsese măi în urmă, zise:

— Iaca, Ioane, îți recomand pe soția mea, Lina.

Moșul holbă ochii mari.

— Cum? dumneaei ți-i nevastă?

— Ei, cînd îți spun!... Ce, nu mă crezi?

— Să fii sănătoasă, vorbi Ion, întorcîndu-se spre femeie.

— *Mersi*, răspuse ea, înălțînd din sprîncene.

Moșul puse luminarea în sfeșnic, se răpezi și trase de supt pat un scăunel ciubotăresc cu trei picioare.

Frata-său îl luă și-l dete nevesti-sa, iar el se lăsă pe laviță.

Moșul se răzimă de ușorul ușii și vorbi cu bucurie, dînd din cap:

— Măi degrabă m'aș fi gîndit la moarte, decît că o să veniți în astă sară!

— Nicî noi nu eram hotărîți să venim, zise, cu glasu-i pițigăiat, Lina.

— Mare bucurie mi-ați făcut, că ați venit. Îs sîngur și amărit...

La vorbele astea, Tudurache se sculă în picioare și, uitîndu-se în juru-i, întrebă:

— Da mămuca unde-i?

Moșneagul oftă din greu, apoi răspunse cu durere:

— Mămuca... a iertat-o Dumnezeu.

— Cum se poate una ca asta?

— Da, frate, sînt patru luni de zile, de cînd s'a stîns. — Cum mai întreba de tine și cum te mai chema înaintea morții... N'ai venit nici s'o vezi!

— Ei! de unde-am știut? Și, chiar dacă știam, cum puteam să-mi las interesele?

— Și-a fost bătrînă? întrebă pe neașteptate femeia.

— Bătrînă! răspunse bărbatu-său.

Moșul voi să mai spună ceva, dar Tudorache îl apucă de mincă și-l trase după el. În tindă, prin întunec, începu să-l întrebe:

— Ai ceva de-ale mîncării?

— De unde, frate! parc'am știut că veniți?

— Ei, comedia dracului! asta nu-mi place!

— Atunci să mă duc, să ieaū ceva de la Jidan.

— Să te duci, sigur!, să ieși de mîncare și de băutură. Dar să ieși ceva bun, că nevastă-mea îi ființă *dilicată*: a fost nevastă de căpitan!

— A fost nevastă de căpitan?

— Ei, cînd îți spun?!

Moșul, fără vorbă, începu să cotrobăiască prin poliță, căutînd o sticlă. Tudorache trecu în căsuță. — Nevastă-sa, cum îl văzu, îi ceru o țigară...

— Tiii... bine că mi-ai adus aminte! și, bătîndu-se cu palma peste obraz, începu să strige: «Ioane, iea și un pac de patruzeci. — Adicăte! stai că merg și eu.

— Cum? mă lași singură? suspină dumneaei, sculîndu-se în picioare. Tudorache se întoarse, și o apucă de bărbie.

— Tac!, sufletelule! Mă duc pîn' la crîșmă, și vin *a la minut*.

— Vezi, să nu 'ntîrzi!, că mi-e frică!

Cei doi plecară. Dumneaei începu să se plimbe prin casă ca 'n prada unei mîhniri; se uită apoi prin colțuri, puse mîna pe o pernă și suspină: «Ce sărăcie! nici tu pat ca lumea! Și cum miroase! Aici am să mă culc eu?» Se apropiè apoi de pîrete și, zîrînd un ciob de oglindă, îl luă, își dădu jos din cap pălăria încărcată cu flori proaste și ieșite de soare, și începu să se oglindească. Întăiu, își potrive cirlionții, apoi, scoțînd din buzunarul rochiî o cutie de tablă, o deschise, luă vata din năuntru, plină cu pudră, și prinse a-și vopsi obrazul creț și negru. Ochii mici ca două puncte, se închideau și se deschideau de cite ori dădea cu vata în dreptul sprîncenelor. După ce se găti, se apropiè de fereastră, stătu puțin privind în golul nopții, și de-odată începu să se vaiete:

«Cum m'a lăsat singură, Tudorache! iar el nu mai vine, și mie mi-i foame! Of ce *mizerie!*»

În clipa aceia, pași grei se auziră afară. Lina ascultă.

De-odată ușa se deschise, și cei doi intrară. Tudorache, zdravăn, de

parcă cuprindea toată căsuța, cu un galon de vin în mână, iar moșul, mic, gheboșit, cu niște pachetele și o pâine subsuoară.

— Ce-ați zăbovit atîta ? suspină dumneaei, apropiindu-se de bărbatu-său.

— Ei dragă, pîn'ce-a scos vinul, pîn'ce-a cîntărit...

— Da, da, pîn'ce-a cîntărit! vorbi moșul, lăsînd cumpărătura pe masă. Lina desfăcu pachetele, gustînd din fiecare cite-o bucățiță.

De-odată izbucni cu bucurie:

— Ați cumpărat și cașcaval de Penteleu!

— Pentru tine, dragă, am luat! răspunse bărbatu-său, luînd și el o bucată.

Moșul aduse în grabă cuțițe, furculițe, farfurii, păhare, toate vechi, și le puse pe masă. Cei doi traseră măsuta lingă laviță, rupseră din pâine și începură să mînințe. Moșul se învîrtia pe lingă dinșii și se uita de nu li lipsește ceva. Tocmai într'un tirziu, cînd erau aproape sătui, își aduseră aminte de moșneag.

— Nu vii să mîninți cu noi?

— Ospătați d-voastră sănătoși; mie nu mi-î foame.

— Atunci un păhărel cu vin.

— Da, da, numai un păhărel cu vin! vorbi Lina.

Tudurache umplu paharele, și întinse unul moșneagului.

— Să trăiți mulți ani, și bine-ați venit sănătoși!

— Să trăiești și dumneata!

Lina, după ce deșertă păharul, începu să-și scobească dinții, apoi se lăsă cu un cot pe masă, și de-odată sughită.

— Ti-i-i... cine mă pomenește?

— O fi Turculeț, rînji dumnealui, dîndu-i o palmă peste spate.

— Du-te dracului! mormăi ea, supărată.

— Ei Lino, ce te potrivești!? Eū am glumit.

Moșul privi la ei, și începu să ridă încet: «Hm... dacă se iubesc!».

Apoi, ducîndu-și mina prin barba rară, întrebă:

— Pe unde ai mai umblat, Tudurache, în atîta amar de ani?

— Ehe!... pe unde n'am umblat eū! Și'n Brăila și'n Costanți am fost; toată țara românească....

— Dar acuma de unde veniți?

— Acuma? din Brăila.

— Și-ați avut vre-un serviciu?

— Doar n'am stat degeaba! Am fost *preceptor*.

— *Preceptor*? Aha!... înțeleg eū...

Moșneagul voi să mai zică ceva, dar Lina îi luă vorba din gură:

— Ah! să fie o cafea... cite parale n'ar face? Și, luînd țigara din mîna lui bărbatu-său, trase un fum.

Tudurache, la vorbele acestea, se uită la frate-său:

— Nu se poate face o cafea?

— De unde să se facă, dacă n'am nimic din cele ce trebuie!

— Hm!... nu se poate? Asta-î foarte rău, cînd are soția mea poftă.
Își duse un picior peste altul, privind garafa. — Fruntea-î era încrețită, iar mustețele mari erau date după oală. — Moșneagul, de pe laviță, se uită la ei, și-î părea rău că n'a putut să li facă dorința.

— Iaca, se isprăvește lumînarea, vorbi de-odată Lina.

Tudurache se ridică în sus și se întinse cît era de mare.

Întrebă apoi pe moșneag:

— Unde ne culcăm noi?

— Aici în căsuță.

— Atunci fă-măi degrabă patul...

— Fă, moșule, mai degrabă patul, că nu măi pot de oboseală!

Moșul scoase din ladă o prostire de în curată, rămasă de la bătrînă, o așternu pe pat, puse două perne și desfăcu plapuma veche și soioasă.

— Își luă sumanul, citeva țoale și s'apropiă de frate-său.

— Tudurache, nu te supăra că mine am să plec de cu noapte în port și n'o să ne vedem.

— Te duci de cu noapte?

— De cu noapte... Dac'așa-î la muncă... dar oiă căuta să viă măi de vreme. — De v'o trebui ceva, luați pe datorie!

— Bine, bine; de asta nu te 'ngriji, vorbi frate-său, dezbrăcîndu-se de surtuc.

Moșul își roti ochii prin căsuță, să vadă dacă n'a uitat ceva, dădu bună sara, și ieși.

(Va urmă.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NICOLAE DUNĂREANU.

CA UN CÎNT

(FRANCIS JAMMES).

*Ca un cînt ce-anunță vecernia sfîntă,
Ș'apoi se coboară ușor pe coline
Lîng'o turturică, — cînd sufletu-mi cîntă,
Ar vrea să s'așeze și el lîngă tine.*

*Și precum se 'mbată într'o săhăstrie
Un crin de parfumuri molcomit cînd plouă,
A ta bunătate blindă ca o rouă
Imi cade pe suflet și mi-l reînvie.*

*Și-acum, crin și clopot, ploaie, turturică,
Spue-ți de copilul ce n'a spus nimică,
Ci-a lăsat să-ți cadă trecînd la picioare,
Viața lui ascunsă într'o nalbă'n floare.*

V. IERONIM.

LUPUL-MIEL SAŪ CRITICUL CU DOUĂ FEȚE

— UN RĂSPUNS —

De cînd cuvîntul creștinesc al păcii și al iubirii străbate tot mai cuceritor din scrisul celor destul de puternici ca să poarte oricînd și cu oricine un războiul literar, de atunci parcă a sporit și un soiul ciudat de critici, cu blîndețea pe buze și cu dușmănia în inimă. Ei atacă în vreme de pace și chiamă pacea în vreme de războiul. Ca tactică procedeul poate fi bun pentru unii; ca principiu poate fi numai odios pentru orice om cu dreptă judecată, stăpîn pe sine și harnic a lupta voinicește în cîmp deschis, iar pe ogoarele păcii a munci cu vrednicie. Multă atenție nu se dă acestor viteji iefteni, și eu unul, care sînt pîndit de dînșii la cine știe ce răspîntie a nu știu cărei gazete ori reviste pe unde nu trec niciodată, eu nu-mă pierd răbdarea că trebuie să-i ocolesc ca pe orice om de răspîntie. Cutare fost prieten, înăcrit acum, și cutare guraliv domn Lovinescu ori cutare anonim I. Bentiou, cu nume de botez și cu nume de familie în regulă, ori alții și chiar altele (une ori și sexul slab e războinic în literatură), bieți curieri literari de ambe sexe și de felurite vrste, alergători din redacție în redacție, — ei toți își pot urma meseria liniștiți. Clientul lor tot nu voi deveni, nici de frică!

Dar iată că și oameni pe cari îi cinstiam și-i socotiam corecți, iată-i și pe unii din aceștia apucînd potecile strîmte și văturaii polemicilor meschine. Lor li se poate răspunde: odată și îndesat. Apoi își vor fi venind în fire ori vor opera mai departe, — îi privește; pe mine slujba de «jandarm rural» al literaturii nu mă atrage.

D. V. Cioflec, cronicarul artistic și stilistul mai puțin artistic al unei reviste bucureștene, vrea, pe semne, să se înscrie în tagma acestui soiul rău de critici cu două fețe: lupi hămesiți după ceartă și miei plîngători în piele de lup. Într'o notiță a sa, după ce ciomăgește pe un distins pictor al nostru, pe d. Kimon Loghi, pe care-l lauda mai anii trecuți, d. Cioflec crede că e cuviincios să se lege și de mine, din bun senin. Cu o ironie cam ciobănească, d-sa vorbește de mine, de criticile mele, de titlurile mele și apoi, Dumnezeu sfîntul știe prin ce logică misterioasă, ajunge să mă compare cu «pețitori cari umblă să însoare», pentru că, într'o notiță biografică din «*Luceafărul*», aș fi păcătuît «apreciînd mai mult frumuseța fizică a d-lui Loghi decît *calitățile ori scăderea operelor sale*», căci l-am găsit «un bărbat în floarea vrstei, frumos și plin de viață».

Să-mi dea voie blîndul d. Cioflec, arbitrul intim al eleganței și al măsurii critice (cînd are cine-l asculta), — să-mi dea voie să-i spun că regret sincer convertirea d-sale la sistemul de polemică levantin, maestrul căruia e cunoscutul Neo-Romîn, d. Pompiliu Eliade (cel mic) și ucenicii căruia au devenit chiar și unii Romîni de-ai noștri, și mai bătrîni și mai tineri. Să-mi dea voie să-i răspund din parte-mi, verde românește, că ceia ce scrie d-sa sînt lucruri de rea credință în fond, de resentiment poate, și nu tocmai cuviincioase în formă.

E de rea credință d. Cioflec cînd mă acuză că, în loc să apreciez opera d-lui Loghi, i-aș fi apreciat înfățișarea, căci ar trebui să-și aducă aminte d-sa un lucru: acel număr festiv al «Luceafărului» dedicat d-lui Loghi cuprinde un articol asupra operei acestuia, de un oarecare critic V. Cioflec, acelaș probabil cu criticul de acum, și că acel critic de atunci se înțelesese anume cu mine asupra însărcinării ce ni-o dase redactorii «Luceafărului»: dînsul să aprecieze *opera* pictorului, eu să dau o scurtă schiță biografică asupra *persoanei* sale. Amîndoi ni-am ținut de cuvînt atuncia: e adevărat orî nu, d-le Cioflec? Cit pentru aprecierile mele asupra înfățișării pictorului, asemenea lămuriri se obișnuiesc în orice notiță biografică asupra unui contemporan, cu scopul de a-l face cunoscut unui public din altă țară, și d. Cioflec nu s'ar supăra, ba s'ar aștepta poate, să vorbesc *tot astfel* în vre-o notiță biografică despre d-sa, cînd necesitatea ei s'ar simți...

D. Cioflec, ca să turbure și mai mult apele, își mai permite a vorbi cu oarecare ceremonie zeflemistă despre titlurile mele dobîndite prin muncă cinstită. Nu-l țin de rău pentru asta, ci numai regret că nu-i pot răsplăti reclama ce-mî face, pomenindu-i la rîndul meu titlurile sale pe care nu le cunosc, decît doar pe acel de părtaş la un volùm de epigrame epuisat în chip misterios...

D. Cioflec mă găsește de cuviință să-mî citeze ca model «frasa severă și grea a Universităților germane», pe care n-aș cunoaște-o. Îi mulțumesc frumos pentru sfatul dat cu competența indiscutabilă a studiilor sale libere făcute la *Paris*, deci tocmai în inima Universităților *germane*, pe unde eu nici n'am trecut în viața mea! Mine-poimîne aștept să cetesc și vr'o operă nemțească a d-lui Cioflec despre originala critică gospodărească, de «interior», pe care o aplică cu atîta succes hazliu asupra unui său altui mare poet orî pictor, mîncările, băuturile, odăile și geamurile, sparte și nespate, ale cărora le știe număra pe degete. O asemenea critică e de preferit, de sigur, «biografiei psihologice» și «criticei științifice» de care își rîde d-sa, precum e de preferit să scrii pagini întregi despre gesturile, vocea, umerii și celelalte organe *literare* ale unui scriitor, de cît să-i arăți în două trei vorbe înfățișarea sa.

Blajinul d. Cioflec va binevoi să admită că n'am scris cu nici-un gînd rău aceste rînduri: ele sînt numai «urmarea firească a polemicei provocate de d-sa», ca să mă exprim într'o formulă a prietenilor d-sale literari, mai adăogînd doar atît că eu nu voiî refusa d-lui Cioflec nici-o satisfacție cinstită pentru cele cuprinse aici. Singura satisfacție pe care sînt hotărit să i-o refuz de mai nainte, e să mă înșir printre zecile de miî de cetitori ai revistei unde scrie d-sa, numai pentru plăcerea de a ceti și de a nu mai răspunde la alusiile orî atacurile sale din flori de cuc, urmate dintri'o reacțiune extraordinar de tîrzie și de caracteristică, — ecoul răgușit al unor notițe ce-am publicat cu ani în urmă.

C R O N I C Ă

Ca să se vadă cât de departe s'a ajuns cu deosebirea unei clase, care nu vrea cituși de puțin să se împărtășească sufletește cu milioanele poporului românesc, ca să se simtă de oricine ce îndreptățită a fost mișcarea de la 12-3 Mart, lăsăm să urmeze aceste rinduri dintr'o scrisoare ce ni se trimete de la Galați.

«Ne doare inima când vedem primul port al țerii noastre cotropit de străini. În Galați, «elita» societății o formează străinii. Din această societate limba noastră este exclusă. Ei țin în mână multe instituții publice și particulare; ei dictează. Ca și la București, ei organizează spectacole în limbi străine, cu deosebire că aici nu se găsește nimeni să protesteze. Românii de aici se simt mândri și fericiți dacă sînt admiși în această societate cosmopolită. Ei caută aceasta ca o onoare, și plătesc această onoare maimuțărind limba și obiceiurile străinilor, spre hazul lor și dauna noastră. *În liceul local chiar există un grup de elevi cari se pretind fiu «elitei», cari vorbesc franțuzește, cari formează costă aparte, cari au refuzat chiar iarna aceasta a lua parte la o producție românească ce s'a organizat cu o parte din elevi.»*

Punem și aceste nelegiuiri la răbojul umilinților noastre, și ne vom aduce aminte și de dinsele.

În n-rul de la 1-iu April al revistei *Bunul Prieten* din Tîrgu-Jiului, elevul D. Tomescu de la liceul model din Severin tipărește o foarte frumoasă și bogată descriere a visitei pe care a făcut-o la Rășinari: casa lui Goga e zurgăvită cu o deosebită duioșie.

D. general P. V. Năsturel, care poartă un deosebit interes trecutului nostru, rectifică în *Albina* din 26 Mart cetirea a două inscripții cuprinse în publicația mea «Inscripții din bisericile României»; d-sa retipărește și o a treia. Autorului acestei notițe nu poate decît să-i pară bine când persoane care-și pot procura fotografiile sau desemnuri după inscripții îndreaptă cetirea pe care de atîtea ori în împrejurările cele mai defavorabile a putut-o da însuși

Supt titlul de «Biblioteca copiilor», d-ra A. O[lteanu] Maior din Sibiiu începe o publicație de povești, prelucrate din nemțește și franțuzește, cu multă dibăcie și cu un simț deosebit al limbii. Regina a dăruit culegerii o întâie povestire poetică prin care se începe cartea. Editura elegantei lucrări e a «Lucefărului» din Pesta.

În ultimul n-r al «Lucefărului» note de d. Iosif Popoviči asupra Romînilor din Istria, cu multe fototipii de chipuri din acele părți. Poesii de Ecaterina Pitiș și Z. Birsan.

N. IORGA.